

ԾՆՈՒՆԴԸ՝ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 25

ԹԷ՞՞ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6

Ծնունդը (*Christmas*) ամենամեծ տոնն է Արեւմտեան աշխարհի համար: Ան կը տօնուի Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներու մէջ, նոյնպէս Եւրոպայի, Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտայի մէջ, ինչպէս նաեւ Ասիոյ եւ Ափրիկէի շատ մը երկիրներու մէջ:

Հարցը այն է, թէ ե՞րբ կը տօնուէր Յիսուսի ծնունդը ամենանախնական օրերուն, այսինքն 4րդ դարէն առաջ:

Հստ ֆրիստոնէական պատմութեան, Յիսուսի Յայտնութիւնը (ծնունդը) եւ Մկրտութիւնը կը տօնուէին Յունուար 6ին: Ասոր ապացոյցը դժուար չէ գտնելը, եւ ապացոյցներէն մէկը Սուրբ Յովհաննէս Ոսկերքերանն (*Քրիզոստոմ*) է (345-405): Կը գրէ առ 386 թուականին. «Քրիստոնէութիւնը լոյս տեսնելէն ի վեր Յիսուսի ծնունդը կը տօնակատարուէր Յունուար 6ին, Մկրտութեան տօնին հետ միասին, եւ միայն հիմա է որ փոխուած է Դեկտեմբեր 25-ի»:

Rosicrucian Digest Magazine կը գրէ հետեւեալը. «Քրիստոսի ծննդեան տօնակատարութիւնը սկիզբէն տեղի կ'ունենար Յունուար 6ին: Այս թուականը տեղափոխուեցաւ Հռոմի մէջ 354 թուականին Պապ Լիպերիոսի ձեռամբ, նախընտրութիւն ունենալով Դեկտեմբեր 25ը: Յունուար 6ը պահուեցաւ միայն Աստուածայտնութեան կամ Մկրտութեան տօն:

Այս առթիւ արժէ նշել, թէ Դեկտեմբեր 25ի, պաշտօնական առաջին տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ «Քրիստոսի խաչելութենէն քանի մը դար ետք»:

Ուրեմն Քրիստոսի ծնունդը տօնուած է միշտ Յունուար 6ին եւ

փոխուած է Դեկտեմբեր 25ի, Յիսուսի խաչելութենէն 4 դար ետք: Ինչո՞ւ Հռովմէական եկեղեցին փոխարինեց Յունուար 6ը Դեկտեմբեր 25ով, հակառակ որ որեւէ կրօնական կամ անտարանական հիմքի վրայ չէր այդ փոփոխութիւնը: Ի՞նչ էր Դեկտեմբեր 25ը Քրիստոնէութենէ առաջ:

Դեկտեմբեր 25ը տարուան ամենակարեւոր օրն էր, երբ կը տօնուէր եւ կը պաշտուէր Արեւ աստուածը: Արեւ աստուծոյ ծնունդի օրը, կը կոչուէր *Ձմեռնային Արեւադարձ*, այսինքն օրերը կը սկսին կարճնալ եւ ամենակարճ օրը կ'ըլլայ Դեկտեմբեր 24ը, իսկ 25 Դեկտեմբերին ծնունդ կ'առնէ Արեւը եւ այդ օրէն կը սկսին երկարիլ օրերը:

Ուրեմն Դեկտեմբեր 25ը կը տօնուէր Հռովմէական կայսրութեան շրջանին, եւ 2րդ դարուն մէջ Միհրապաշտութիւնը ամենամեծ կրօնէն էր: Ջախջախիչ մեծամասնութիւն կը կազմէր Եւրոպայի, Պարսկաստանի, Հնդկաստանի եւ մասամբ Հայաստանի մէջ:

Կը կարծուէր թէ Միհր՝ (*Mithra*) աստուածն էր Արեւին եւ կը պաշտուէր այդ անուան տակ, նկատելով Դեկտեմբեր 25ը իր ծննդեան օրը: Շատ մը զինուորներ կը հետեւէին Միհրապաշտութեան, որ աւելի քան հազարաւոր էր քան քրիստոնէութիւնը:

Իսկ Հիւսիսային Եւրոպայի մէջ, այսինքն Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ Սկանտինաւիոյ մէջ, *Teutonic* ցեղերը կը տօնակատարէին Արեւի ծնունդը Դեկտեմբեր 25ին, նկատելով արեւը իրրեւ հայրը ամէն ինչի, կոչելով զայն *Wodin* կամ *Odin* եւ նոյնպէս կը նկատէին

արելը, երկրի եւ երկինքի վրայ իշխողը՝ աստուածը պատերազմին, աստուածը քանաստեղծութեան, իմաստութեան եւ մոգութեան: Այդ օրը ամենակարեւոր օրն էր Հիւսիսային եւրոպայի մէջ այդ պաշտամունքին համար:

Կրկին Դեկտեմբեր 25ը *Saturnalia* կոչուած տօնակատարութեան օրն էր: Կը պաշտէին Սատուրնա (*Saturna*) մոլորակի երեւալը եւ այդ տօնակատարութեան բուականը Հռովմի մէջ կը սկսէր Դեկտեմբեր 17ին եւ կը տեւէր մինչեւ 24 եւ 25: Այդ շրջանին բոլոր գործերը կը դադրէին, բոլոր դպրոցները կը գոցուէին եւ կը տիրէր ընդհանուր հրճուանք եւ գուարճանք: Պատիժները կ'առկախուէին անոնց հանդէպ, որոնք օրէնքը դժած էին: Կարգի եւ աստիճանի խտրութիւն մէկդի կը դրուէր, գերիները կը նստէին սեղան իրենց տէրերուն հետ եւ տէրերը իրենց կը ծառայէին եւ նոյնիսկ առժամեայ ազատութիւն կը տրուէր գերիներուն: Այդ օրերուն, արտօնուած էր ծայրագոյն ազատութիւն խօսելու եւ արտայայտուելու: *Confetti* կը նետէին իրարու, որ կը քաղկանար ցորենի եւ գարիի հատիկներէ: Նոյն այդ շրջանին չափազանցօրէն եւ անսահմանօրէն կ'ուտէին եւ կը խմէին: Կը փոխանակէին նուէրներ ազգականներու եւ քարեկամներու միջեւ եւ մանաւանդ պզտիկներու: Այդ շրջանին մոմեր կը վառէին ամէն տեղ զարդարելով իրենց տունները եւ խանութները: Այս բոլորը մեզի կ'տակուած են ուղղակի Հռովմէական կայսրութենէն:

Իսկ հետաքրքրական է այն, ինչ որ կը պատահէր եգիպտոսի մէջ Դեկտեմբեր 25ին, շատ տարիներ Քրիստոսէ առաջ: Սոյն տօնակատարութիւնը կը կատարուէր հետեւեալ ձեւով: Տօնակատարները կը ֆաշուէին խոռոչներու մէջ եւ Դեկտեմբեր 24ի կէս

գիշերուան կ'արձակէին քարձր ձայներ, ըսելով՝ «*Isis*ը ծնունդ տուաւ,» եւ եգիպտացիները կը ներկայացնէին նոր ծնած արեւը երեխայի մը *Horus*ի նկարով ու զայն կը ցուցադրէին:

Հռովմի եկեղեցին կը ներկայացնէր փոքրամասնութիւն մը քաղաքատարար այդ հսկայ եւ մեծաթիւ ժողովուրդներուն, որոնք կը հետեւէին արեւապաշտութեան եւ միհրապաշտութեան:

Հռովմէական եկեղեցին 4րդ դարուն նկատեց որ աւելի խելացի եւ իմաստալից պիտի ըլլար եթէ Յիսուսի ծննդեան օրը փոխէին Յունուար 6էն Դեկտեմբեր 25ի, ուշադրութիւնը հեռացնելու արեւի պաշտամունքէն, նոյն ժամանակ հող շահելու հեթանոսական աշխարհի մէջ: Անունած նման ֆայլ մը լաւագոյն միջոցը պիտի ըլլար՝ Արեւ աստուծոյ տօնակատարութիւնը փոխարինուէր Որդի Աստուծոյ տօնակատարութեամբ:

Բայց հոս պահ մը անդրադառնանք հայ եկեղեցիին: Այն նոյն շրջանին, այսինքն 4րդ դարուն, հայ եկեղեցին չունէր այդ հարցը, վասն զի չէր շրջապատուած հեթանոսներով, այլ ամբողջ Հայաստանը քրիստոնեայ դարձած էր 301-ին: Ուրեմն, Հայ եկեղեցին պէտք չունէր այդ թուականը փոխելու:

Ուրեմն, հայութիւնը կը յարի Յունուար 6-ի թուականին, նկատելով որ այդ թուականը աւելի մօտ էր Քրիստոսի շրջանին, քան թէ չորս դար վերջ որոշուած թուական մը, մանաւանդ որ այդ փոփոխութեան թուականին համար որեւէ ապացոյց չունէր Հռովմէական եկեղեցին:

Միթէ՞ Հռովմէական եկեղեցին կրցաւ շահիլ հեթանոսները դէպի քրիստոնէութիւն, եւ կամ ինքը կերպարանափոխուեցաւ որդեգրելով բոլոր հեթանոսական ւանդութիւնները: Որպէս

իրականութիւնն եւ ճշմարտութիւնն, այսօր Դեկտեմբեր 25ի տօնակատարութիւնը ամենայն մանրամասնութեամբ կը տօնուի ինչպէս որ հեթանոսները կը տօնէին Արեւ աստուածը, քրիստոնէութենէն առաջ:

Այլ խօսքով, ամէն աւանդութիւն որ կը կատարուէր քրիստոնէութենէն առաջ, քրիստոնէութիւնը որդեգրեց, կամայ թէ ակամայ 4րդ դարէն սկսեալ, իբրեւ իր սեփական աւանդութիւնները:

Հայ եկեղեցին հաստատ եւ խիստ կեցուածքով, հաւատարիմ մնաց իր նախնական հայրենական ժառանգութեան եւ մինչեւ այսօր կը կատարէ իր Տիրոջը Մենդեան տօնը Յունուար 6ին: Ամէն հայ, նոյնիսկ եթէ եկեղեցի գացող չէ, կը ջանայ Յունուար 6ին երթալ եկեղեցի եւ ընդունիլ Քրիստոսի Մենդեղը իր սրտին մէջ, յառաջանալով դէպի սուրբ խորան եւ ստանալով սուրբ հաղորդութիւն: Միթէ՞ այս տօնակատարութեան ձեւը ամենաճշմարիտ ձեւը չէ Քրիստոսի Մենդեղը յուշելու:

Հայերը չեն մաղթեր իրարու լաւ

ժամանակ, այլ կը շնորհաւորեն Նոր Տարին եւ Սուրբ Մենդեղը, ըսելով փոխադարձաբար. «Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ, օրհնեալ է յայտնութիւնը Քրիստոսի»: Սա որքան գեղեցիկ եւ պատշաճ արտայայտութիւն մըն է, որ կը ցոյցնէ այդ օրուան տօնակատարութեան իմաստը եւ խորհուրդը:

Կրօնփուսուցիչ Rev. T. W. Wycliffe, որ երկրորդական վարժարանի մէջ կ'ուսուցանէր Նոր Կտակարանը եւ հին յունարէն լեզուն, ի միջի այլոց ըսած է. «Երբ որոշուեցաւ Յիսուսի Մենդեղը Դեկտեմբեր 25ին տօնել, այդ՝ իրականութեան մէջ ջանք մըն էր առաջին առնելու եւ տիրանալու Հռովմէական Saturnalia տօնակատարութեան: Որեւէ բուական Դեկտեմբեր 25ին կամ այդ բուականին մօտ պէտք է անմիջապէս ջնջուի: Եւ եթէ բուական մը որոշելու հարց ըլլար, ես պիտի մասնակցէի Հայ եկեղեցիին, որ դարերէ ի վեր պահպանած է Յունուար 6ը Քրիստոսի Մենդեան օր»:

ԺԻՐԱՅՐ ԲԷՏԷՐԵԱՆ